

Sosiaali- ja terveysyhdistysten vuosikymmen: UUDET JA PURKAUTUNEET YHDISTYKSET 2005–2014

Rekisteröidyn yhdistyksen asema kansalaistoiminnassa on säilynyt

Uusia yhdistyksiä rekisteröidään edelleen runsaasti. Kymmenen viime vuoden aikana niitä on rekisteröity vuodessa yhtä paljon tai jopa enemmän kuin 1900-luvulla keskimäärin. Myös sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä on syntynyt vähintään samaan tahtiin kuin 1900-luvulla.

Vaikka viimeiset kymmenen vuotta ovat olleet sosiaalisen median ja siellä viriävän kansalaistoiminnan laajenemisen aikaa, yhdistystoiminta yleensä ja erityisesti sosiaali- ja terveysalan yhdistystoiminta ei ole korvautunut muulla tavoin järjestetyllä kansalaistoiminnalla.

Rekisteröintilukujen perusteella yhdistykset ovat säilyttäneet perinteisen vahvan asemansa kansalaistoiminnan organisointimuotona:

Viimeisten kymmenen vuoden aikana

- on rekisteröity noin 24 000 uutta eri alojen yhdistystä
- niistä 1 664 eli seitsemän prosenttia on sosiaali- ja terveysyhdistyksiä. Tämä vastaa pitkän aikavälin keskiarvoja.
- Vuosittain on rekisteröity keskimäärin 166 ja viikoittain noin kolme uutta sosiaali- ja terveysyhdistystä.

Yhdistyksiä purkautuu selvästi vähemmän kuin uusia perustetaan

Vuosina 2005–2014 purkautui noin 7 600 yhdistystä. Niistä 738 eli kymmenen prosenttia on sosiaali- ja terveysyhdistyksiä. Viidesosa alan purkautuneista yhdistyksistä on sotainvalidi- ja -veteraaniyhdistyksiä, mikä johtuu niiden jäsenistön ikääntymisestä ja vähenemisestä.

Kaikkien yhdistysten nettolisäys on 16 000 yhdistystä, sosiaali- ja terveysalan yhdistysten 900 uutta yhdistystä.

Yhdistyksiä syntyy ja kuolee maan kaikissa osissa

Kymmenen viime vuoden aikana uusia sosiaali- ja terveysyhdistyksiä on rekisteröity kaikissa maakunnissa ja kahdessa kolmesta nykyisistä kunnista. Väkiluvultaan suurissa maakunnissa ja kaupungeissa myös uusien yhdistysten määrät ovat selvästi suurempia kuin muualla.

Yhdistyksiä on myös purkautunut kaikissa maakunnissa ja kahdessa kolmesta kunnasta. Niitä purkautuu eniten väkiluvultaan suurissa maakunnissa ja kaupungeissa.

Kasvava osa uusista yhdistyksistä on muita kuin ”perinteisiä” potilas-, lastensuojelu-, vanhus-, vammais- ja päihdeyhdistyksiä

Yhä suurempi osa uusista sosiaali- ja terveysyhdistyksistä ei toimi vain esimerkiksi diagnoosin, sairauden tai erityisen tilanteen perusteella määritellyn yhden ihmisryhmän hyväksi. Sen sijaan niiden sääntöjen tarkoituksena luetellaan monista eri syistä johtuvia erityisiä elämäntilanteita ja niihin liittyviä ongelmia, esimerkiksi syrjäytyminen.

Toiminta-alue laajenee muihin maihin ja maanosiin

Moni uusista sosiaali- ja terveisyhdistyksistä suuntaa toimintansa kokonaan tai osin ulkomaille. Tämä näkyy esimerkiksi lastensuojelu- ja vammaisyhdistyksissä ja erityisesti muissa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä yhdistyksissä.

Yhdistykset vastaavat entistä eriytyneempiin tarpeisiin

Kymmenen viime vuoden aikana on rekisteröity yhä pienempien ja spesifimpien potilas-, vamma- ja diagnoosiryhmien erityistarpeisiin vastaavia yhdistyksiä. Esimerkkejä niistä ovat harvinaisiin sairauksiin ja vammoihin liittyvät yhdistykset, erilaisista allergioista kärsivien yhdistykset, erilaisia syöpä sairastavien yhdistykset sekä eri ikäryhmille tarkoitettut potilasyhdistykset.

Entistä rajatumpia ihmisryhmiä kokoavien toimijoiden merkitys tiedonvälittäjinä, edunvalvojina ja vertaisuutta ja kokemusasiantuntijuutta välittävinä verkostoina suurten järjestöjen rinnalla koe-taan tärkeäksi.

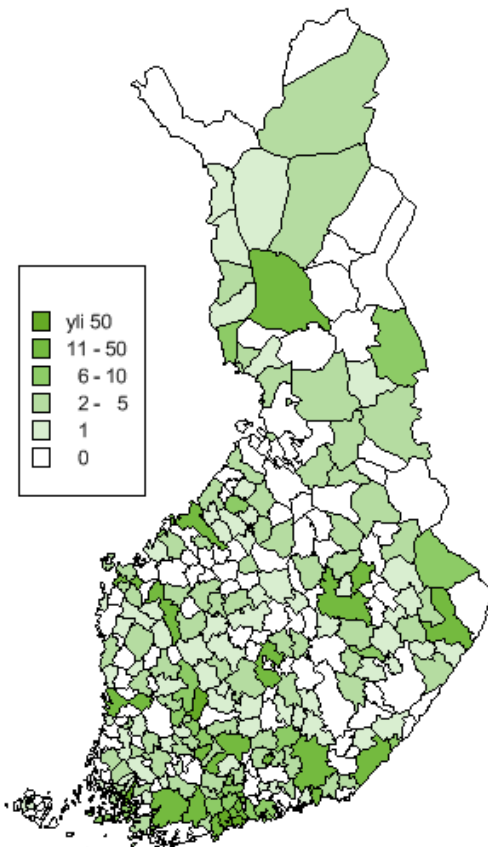
Uusia yhdistyksiä syntyy yhdistämään voimia ja rakentamaan yhteistyötä

Toimintaympäristön muutokseen vastatakseen järjestöt ovat koonneet voimiaan ja rakentaneet erilaisia yhteenliittymiä. Tavoitteena on ollut aikaansaada entistä vaikuttavampia organisaatioita ja talouden ja toiminnan synergiahyötyjä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöissä on tapahtunut kymmenen viime vuoden aikana valtakunnallisia ja paikallisia fuusioita. Esimerkiksi vuonna 2011 rekisteröitiin päihdejärjestöjen fuusion tulos EHYT ry, lomajärjestöjen yhteenliittymä Hyvinvointilomat ry ja kolmen valtakunnallisen sosiaali- ja terveysjärjestön yhdistymisen tulos SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Esimerkki uusista yhteistyöjärjestöistä on vuonna 2006 rekisteröity Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry.

Myös alueellisia yhteistyöyhdistyksiä on rekisteröity esimerkiksi eläkeläis-, nuorisokasvatus- ja vammaisjärjestöille.

Lue lisää:

Sosiaali- ja terveisyhdistysten vuosikymmenen. Järjestöbarometrin erillistarkastelu vuosina 2005–2014 rekisteröidyistä ja purkautuneista sosiaali- ja terveysalan yhdistyksistä <http://www.soste.fi/ajankohtaista/julkaisut/jarjestobarometri.html>

Lisätietoja:

erikoistutkija Juha Peltosalmi SOSTE,
juha.peltosalmi@soste.fi

Vuosina 2005–2014 rekisteröidyt uudet sosiaali- ja terveisyhdistykset kunnittain.